

SISÄILMASTA OIREILEVIEN JA SAIRASTAVIEN KOHTAAMINEN SOSIAALITYÖNTEKIJÄN TYÖSSÄ

Jenny Martikainen
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2019

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Sisäilma-asiat ovat olleet paljon esillä julkisessa keskustelussa, erityisesti niiden aiheuttamien mittavien kustannusten takia. Sisäilmasta oireilua ja sairastamista ilmenee yksityisten kotien lisäksi työpaikoilla, päiväkodeissa ja kouluissa. Sisäilmasta oireilu ja sairastaminen uhkaavat ihmisten yhtäläisten perusoikeuksien, oikeuden koulutukseen, työhön ja asumiseen sekä terveelliseen elinympäristöön, toteutumista.

Aiemman tutkimuksen mukaan sisäilmasta oireilevat kokevat olevansa väliinputoajia monimutkaisessa palveluverkostossa. Heidän elämäntilanteensa on usein haasteellinen, koska oireilulla on laajoja taloudellisia, sosiaalisia ja psyykkisiä vaikutuksia.

Aiemmassa tutkimuksessa ei ole kartoitettu viranomaisten näkökulmaa aiheeseen, minkä takia sosiaalityöntekijöiden kokemusten tutkiminen on tarpeen. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Hengitysliiton kanssa.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia kohtaamisia sosiaalityöntekijöillä on työssään sisäilmasta oireilevien ja sairastavien kanssa.

Tutkimuskysymykset ovat

- 1) Millaista apua sisäilmasta oireilevat ja sairastavat ovat hakenet sosiaalityöntekijöiltä ja miten sosiaalityöntekijät ovat kokeneet pystyvänsä auttamaan sisäilmasta oireilevia ja sairastavia?
- 2) Millaista tietoa sosiaalityöntekijät olisivat tarvinneet kohdatessaan sisäilmasta oireilevia ja sairastavia asiakkaita?

AINEISTO JA ANALYYSI

Aineisto kerättiin verkkokyselylomakkeella Helsingin kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluiden sosiaalityöntekijöiltä. Perhe- ja sosiaalipalvelut käsittävät lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden, lastensuojelun, nuorten palvelut ja aikuissosiaalityön sekä vammaistyön. Vastauksia tuli 17, ja kaikilta neljältä palvelualalta vastattiin kyselyyn. Kyselylomake koostui monivalintakysymyksistä ja täydentävistä avoimista vastauksista. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisesti tilastoiden sekä kvalitatiivisesti diskurssianalyysin avulla. Tilastoissa esiin tulleita sosiaalityöntekijöiden kokemuksista on teemoiteltu toistuvia ilmaisuja, ja näistä on muodostettu kolme diskurssia. Ne ilmentävät sosiaalityöntekijöiden lähestymistapoja sisäilmasta oireileviin ja sairastaviin.

TULOKSET

Sosiaalityöntekijöistä 82 prosenttia oli kohdannut työssään sisäilmasta oireilevia ja sairastavia. Eniten yhteydenottoja oli tullut toimeentulo-, asumis-, terveys- ja lasten asioissa. Lähes puolet vastaajista piti jotain toista tahoja sosiaalityötä sopivampana auttamaan sisäilmasta oireilevia ja sairastavia, ja noin kolmannes katsoi heidän kuuluvan luontevasti asiakkaiksi.

Kolme sosiaalityöntekijöiden käyttämää diskurssia ovat

- 1) Vastuun siirron diskurssi
- 2) Yhteistyön tarpeen diskurssi ja
- 3) Keinojen puutteen diskurssi.

Kaikkia diskurseja ja niiden käyttöä yhdistää sosiaalityöntekijöiden kokema lisätiedon tarve sisäilmasta oireilevien ja sairastavien auttamiseksi. Diskurssit limittyvät toisiinsa, ja osa sosiaalityöntekijöistä käytti vastauksissaan samanaikaisesti useampaa diskurssia.

Vastuun siirron diskurssissa nostettiin esiin jokin toinen taho, joka olisi sosiaalityötä

sopivampi auttamaan sisäilmasta oireilevia ja sairastavia, useimmin mainittiin terveydenhuolto.

Yhteistyön puutteen diskurssissa ilmeni halu koordinoita palveluja, mutta haasteeksi nousi epäselvyys yhteistyötahoista.

Keinojen puutteen diskurssissa sisäilmasta oireilevat ja sairastavat koettiin sosiaalityön tarpeessa olevina, mutta turhautumista aiheutti auttamisen halun ja vähäisten konkreettisten keinojen välinen ristiriita. Useimmat nostivat esiin kuuntelemisen ja rahan auttamiskeinoina.

Kukaan sosiaalityöntekijöistä ei kokenut pystyneensä auttamaan sisäilmasta oireilevia tai sairastavia riittävästi.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Sosiaalityöntekijöiden vastauksissa korostuu tarve tiedolle sisäilmasta oireilevien ja sairastavien edunvalvonnasta kokonaisuutena. Sosiaalityöntekijät hyötyisivät siitä, että tieto paikallisista ja valtakunnallisista yhteistyötahoista olisi koottu yhteen. Sosiaalityöntekijät ja muut ammattilaiset voisivat hyödyntää koottua tietoa konkreettisena tarkistuslistana kohdatessaan sisäilmasta oireilevia ja sairastavia.

LÄHTEET

Mäki, Sari & Nokela, Katri 2014: Sisäilmasta sairastuneiden syrjäytymisen ja selviytymisen kokemuksia. Hengitysliiton julkaisuja 23/2014.

Mäki, Sari & Ryyänen, Toni 2016: Köyhät, pakotetut, kyvyttömät ja toivottomat – sisäilmasta sairastuneiden kokemuksia taloudellisesta asemasta. Janus vol. 24 (3) 2016, 211–229.